

Яцишин А.В. Моніторинг розповсюдження власних наукових результатів із застосуванням статистичних сервісів електронних бібліотек / Яцишин А.В., Філатова О.В., Климчук Д.М. / Збірник матеріалів V Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених «Наукова молодь-2017» (14 груд. 2017 р., м. Київ) [Електронний ресурс] / за заг. ред. Спіріна О.М. та Яцишин А.В. – К.: ІТЗН НАПН України, 2017. – Режим доступу: http://conf.iitlt.gov.ua/Conference.php?h_id=16

УДК 378:004.5:311.

Яцишин А.В.,

к.пед.н., с.н.с.,

Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України (м. Київ),

Філатова О.В.,

м.н.с.

Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України (м. Київ),

Климчук Д.М.,

молодший науковий співробітник,

Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України (м. Київ)

МОНІТОРИНГ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ВЛАСНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ СТАТИСТИЧНИХ СЕРВІСІВ ЕЛЕКТРОННИХ БІБЛІОТЕК

У роботі зазначено [7], що академічна спільнота далеко не завжди здатна вірно ідентифікувати авторство наукових публікацій, відтак часто внесок у загальну наукову скарбничку людства як окремих дослідників, так і цілих установ, може бути применшеним, чи взагалі проігнорованим. Підтримуємо заклик зроблений у публікації [7]: «Прагнете ефективно представити власні наукові публікації, знайти нових колег, відкрити нові можливості для фінансування, дізнатись свої наукометричні показники? – Розпочніть розбудовувати свій віртуальний профіль науковця просто зараз!».

Першочергово розглянемо визначення поняття «моніторинг», що представлено у короткому термінологічному словнику, отже під «моніторингом упровадження результатів науково-дослідних робіт» розуміють регулярне відстеження його перебігу шляхом збирання, опрацювання, зберігання та подання відомостей щодо кількісних і якісних показників оприлюднення, розповсюдження та використання продукції, підготовленої в межах таких робіт [1, с.29], під «розповсюдженням наукових результатів» будемо розуміти завантаження електронних версій наукових публікацій в Електронну бібліотеку НАПН України.

Свої наукові роботи (статті, монографії, посібники, збірники матеріалів конференцій, навчальний матеріал, дисертації, автореферати, аудіозаписи різних наукових заходів, електронні презентації та тези доповідей тощо) працівники Національної академії педагогічних наук України (НАПН України) розміщують (самоархівують) в Електронній бібліотеці НАПН України (<http://lib.iitta.gov.ua/view/divisions/divisions>). Під «самоархівуванням» розуміється розміщення автором безкоштовного примірника електронного документу у всесвітній мережі з метою забезпечення відкритого доступу до нього. Переважно, цей термін відноситься до самоархівування статей наукових рецензованих журналів та матеріалів конференцій, а також дисертацій, результатів наукових досліджень та ін. в інституційному репозитарії для підвищення його доступності, використання та цитування. Самоархівування є одним із двох методів для забезпечення відкритого доступу [1, с.37].

Дійсно, розміщення публікації в Електронній бібліотеці НАПН України вплинуло на поширення результатів психолого-педагогічних досліджень та забезпечення відкритого доступу до них громадськості. Також, збільшилась кількість цитувань публікацій працівників НАПН України, що засвідчують кількісні показники наукометричної бази даних Google Scholar. Автори публікацій розміщених в Електронній бібліотеці НАПН України вже відчули помітні вигоди, проте, розробники програмного забезпечення і

зокрема платформи EPrints на якій функціонує Електронна бібліотека НАПН України постійно удосконалюють різні її сервіси, зокрема статистичні. І тому, автори теж мають підвищувати свою компетентність щодо користування сервісами електронної бібліотеки. У раді публікацій [2; 6] вже були описані рекомендації, щодо застосування статистичних сервісів електронної бібліотеки розробленої на платформі EPrints, у роботах [3; 4; 5] теж подані рекомендації, проте вони вже стосуються використання удосконаленого статистичного модулю IRStats2.

Новицька Т.Л. зазначає, що крім вільного доступу до результатів наукових досліджень, в Електронній бібліотеці НАПН України знаходиться розділ статистики, за допомогою якого можливо виконати оперативний зріз (моніторинг) використання інформаційних ресурсів, що є результатами досліджень науково-педагогічних працівників. Формування статистичних звітів електронної бібліотеки є важливим для моніторингу та інформаційно-аналітичної підтримки діяльності наукових та науково-педагогічних працівників, для оцінювання власних здобутків та результативності апробації результатів наукових досліджень. Науковці можуть відстежити динаміку використання публікацій, з якою частотою цікавляться результатами наукових досліджень, а отже оцінити на скільки актуальною є проблема над якою він працює, або працюють його колеги [5].

Розглянемо та коротко опишемо основні напрями складання статистичних звітів, про які йдеться в методичних рекомендаціях «Використання статистичного модуля IRStats2» [4]. Підготовлені та адресовані науковим і науково-педагогічним працівникам, аспірантам, докторантам і всім, хто цікавиться проблемами використання сервісів електронних бібліотек, а саме статистикою електронної бібліотеки, створеної на платформі EPrints. Вони складаються зі кількох розділів, висновків, словника основних термінів і списку літератури. У рекомендаціях описано етапи побудови статистичного звіту «За всіма ресурсами», що складається з діаграми залежності кількості ресурсів щоквартального та щомісячного завантаження, загального огляду завантажень, а також таблиці рейтингу ресурсів електронної бібліотеки за кількістю завантажень та рейтингу авторів за кількістю завантажень їх інформаційних ресурсів. Детально описані наступні статистичні звіти електронної бібліотеки за: автором, типом ресурсу, класифікатором, підрозділом наукової установи, науковою темою, номером ресурсу, також, можна сформувати ці звіти за певним терміном (за будь-яку кількість днів, тижнів, місяців або років). Модуль електронної бібліотеки IRStats2 формує збірні, основні та загальні види статистичних звітів. Описані загальні статистичні звіти, до яких належать «Порівняння за роками», «Зведений статистичний звіт», «Мапа завантажень. Список джерел. Використані браузері». Схематично відображаються регіони, з яких робилось завантаження ресурсів з Електронної Бібліотеки НАПН України. Відображаються таблиці «Рейтинг авторів за кількістю завантажень», «Рейтинг ресурсів за кількістю завантажень». Електронна бібліотека НАПН України завдяки вбудованому статистичному модулю IRStats2, дозволяє поєднувати кілька видів і типів статистичних звітів, статистичні дані можна підраховувати точно і зручно, адже формують як загальні так і вузько направлені статистичні звіти [4].

Будь кому, доступні сервіси Електронної бібліотеки НАПН України такі як: «Про це сховище», «Останні внесення», «Перегляд сховища», «Пошук у сховищі», «Правила сховища», «Статистика електронної бібліотеки», що є на головній її сторінці і подані на рис. 1. Для того, щоб ознайомитись із статистикою використання інформаційних ресурсів – публікацій, що завантажені до електронної бібліотеки необхідно перейти за посиланням «Статистика електронної бібліотеки». На сторінці «Статистичні звіти електронної бібліотеки» відображаються статистичні дані «За всіма ресурсами», що формуються автоматично, і постійно оновлюються системою відповідно на момент відкриття сторінки звіту «За всіма ресурсами» [4] (рис.2.).

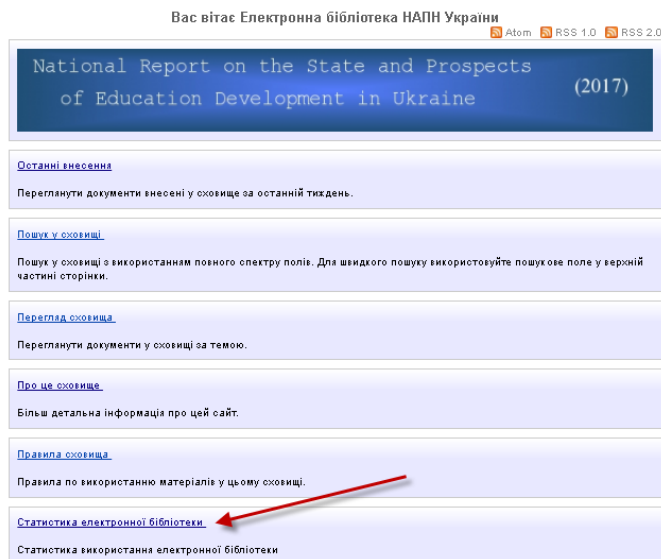

Рис. 1. Головна сторінка Електронної бібліотеки НАПН України
Статистичні звіти електронної бібліотеки

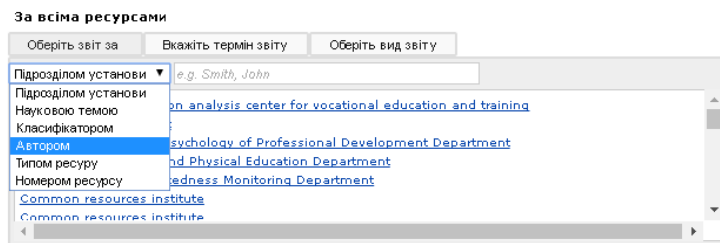

Рис. 2. Сторінка статистики Електронної бібліотеки НАПН України

До прикладу сформуємо статистичний звіт за «автором Яцишин А.В.», що подано на рис.3. Зі сформованого статистичного звіту за автором показано: кількість завантажень ресурсів цього автора за роками і місяцями всього – 6334, в якому році та місяці було найбільше або найменше завантажень його ресурсів – у жовтні 2017 році – 237 завантажень, це можна побачити, якщо навести курсором миші на стовпчик діаграми, тоді відобразяться місяць, рік і кількість завантажень ресурсів, кількість завантажень окремо по кожному ресурсу (натиснувши на назву можна перейти на карточку ресурсу) – стаття була завантажена 404 разів, це видно із «Рейтингу ресурсів за кількістю завантажень».

Статистика

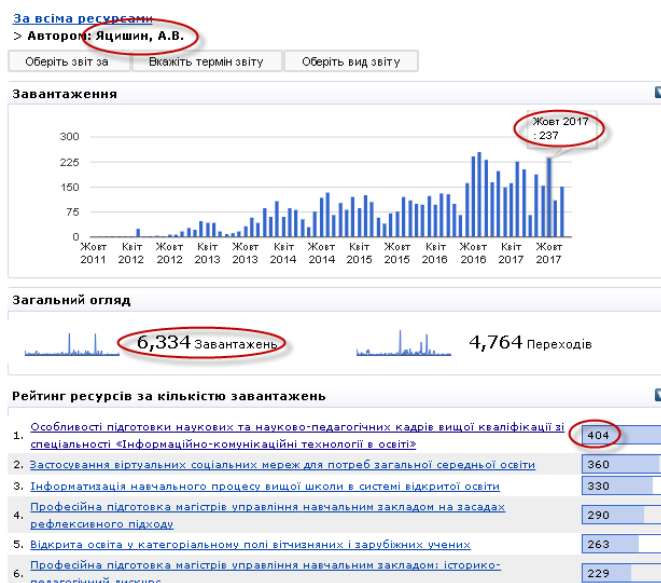

Рис. 3. Перегляд за «автором Яцишин А.В.» за всі роки

До прикладу сформуємо детальніший статистичний звіт, а саме щодо мапи завантажень за «автором Яцишин А.В.», що подано на рис.4. Зі сформованого статистичного звіту за всіма ресурсами бачимо, що з Франції відбулося 310 завантажень інформаційних ресурсів автора Яцишин А.В., це можна побачити, якщо навести курсором миші країну, тоді відобразяться кількість завантажень із цієї країни. Звісно найбільше завантажень було з України, проте з інших країни теж зацікавились ресурсами цього автора, тобто завантажили ресурси, зокрема: Китай – 224 завантаження, Німеччина – 260 завантажень, США – 94 завантаження, Росія – 202 завантаження, Великобританія – 19 завантажень, Болгарія та Польща – 6 завантажень тощо.

Мапа завантажень. Список джерел. Використані браузери

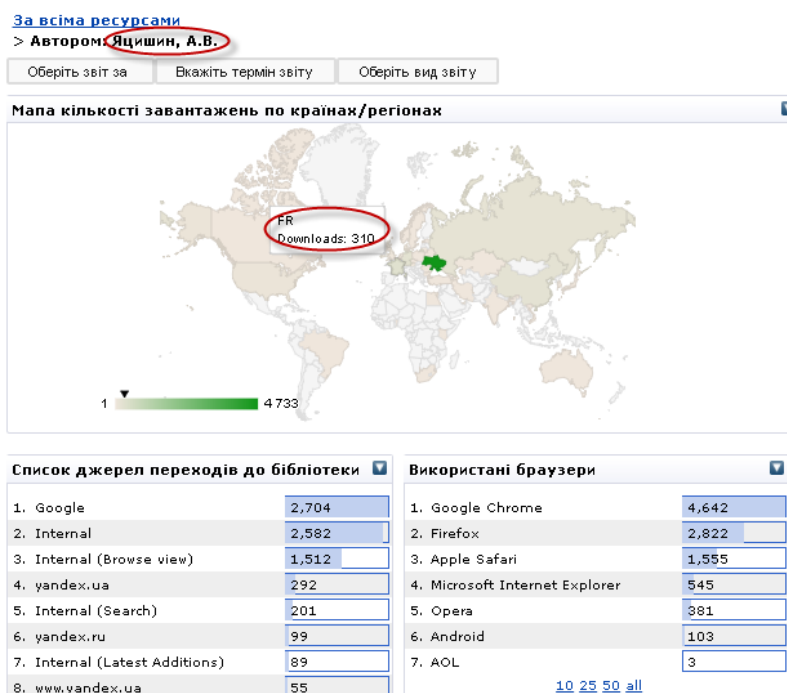

Рис. 4. Мапа завантажень ресурсів за «автором Яцишин А.В.» за всі роки

Висновки: Отже, констатуємо, що нині для наукових, науково-педагогічних працівників, аспірантів і докторантів важливим є розповсюдження власних наукових результатів і представлення їх у відкритому доступі, і саме самоархівування наукових публікацій до електронних бібліотек є оптимальним і вимушеним заходом, оскільки широка громадськість зможе ознайомитися із отриманими науковими результатами, пришвидшується кількість часу між опублікування наукових результатів і подальшими їх використанням, шляхом цитування їх іншими авторами. Також, статистичні сервіси електронних бібліотек сприяють у здійсненні постійного моніторингу розповсюдження наукових публікацій і визначення, які із публікацій є «популярними», а які не користуються попитом. Тому, вважаємо, що дослідники мають постійно здійснювати моніторинг власних наукових публікацій, що є важливим елементом розбудови власного наукового іміджу та іміджу установи у якій працює чи навчається дослідник.

Список використаних джерел:

1. Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник / Упоряд.: Спірін О.М., Іванова С.М., Яцишин А.В., Кільченко А.В. та ін.; – К.: ПТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.
2. Електронні бібліотечні інформаційні системи наукових і навчальних закладів: монографія / [Спірін О.М., Іванова С.М., Новицький О.В. та ін.]; за наук. ред. проф. В.Ю. Бикова, О.М. Спіріна. – К. : Педагогічна думка, 2012. – 176 с.
3. Модель інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень на основі електронних систем відкритого доступу / Спірін О.М., Іванова С.М., Яцишин А.В.,

- Кільченко А.В., Лупаренко Л.А. // Інформаційні технології і засоби навчання. – К.: ІТЗН НАПН України, 2017. – № 3 (59). – С. 134-154.
4. Новицька Т.Л. Використання статистичного модуля IRStats2 електронної бібліотеки Національної академії педагогічних наук України: методичні рекомендації / Новицька Т.Л.; за наук. ред. к. пед. н. С.М. Іванової. – К.: ІТЗН НАПН України, 2016. – 40 с.
 5. Новицька Т.Л. Оцінювання особистих вкладів науково-педагогічних працівників у розвитку науки засобами статистичних звітів електронної бібліотеки / Науково-практична конференція «Мультимедійні технології в освіті та інших сферах діяльності» НАУ. 2017. – Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/708895>.
 6. Створення та технічна підтримка електронної бібліотеки установи НАПН України: методичні рекомендації / [Іванова С.М., Спірін О.М., Яцишин А.В., Савченко З.В., Ткаченко В.А.]; за наук. ред. проф. О. М. Спіріна. – К. : ІТЗН НАПН України, 2014. – 58 с.
 7. Ярошенко Т. Наукова комунікація в цифрову епоху: з точки зору дослідників, видавців, бібліотекарів / Т. Ярошенко, Т. Борисова // Вісник Книжкової палати. – 2015. – № 4. – С. 44-49.